

EL MONESTIR DE SANT PONÇ
DE CORBERA

ALBERT MARTÍNEZ PÉREZ
LLUÍS M. BERDEJO I ESTEVAN

EL MONESTIR DE SANT PONÇ DE CORBERA

ALBERT MARTÍNEZ PÉREZ
LLUÍS M. BERDEJO I ESTEVAN

Arquitectes encarregats de la reforma i manteniment de l'edifici que es va realitzar en base al projecte de desembre de 1990.

Durant el projecte van sorgir aspectes constructius però també històrics, artístics (història de l'art), geomètrics i sobre el simbolisme de les formes.

FITXA TÈCNICA

Nom de l'edifici: Monestir de Sant Ponç

Autor: anònim

Cronologia: 1040-1070

Estil: romànic llombard

Tipologia: església i monestir

Materials: pedra

Localització: Corbera de Llobregat /
Cervelló (Catalunya)

Datació de Puig i Cadafalch segons l'estil i la tècnica constructiva: com el de les esglésies romàniques, entre 1040 i 1070.

Context històric:

Constitució de la MARCA HISPÀNICA: Reconquesta del territori des dels Pirineus fins a Barcelona (frontera al riu Llobregat) feta per Carlemany el 801 incorporant-los al seu imperi (El que s'anomenarà Catalunya Vella).

L'establiment del Llobregat com a frontera provoca un despoblament de la seva plana i el trasllats dels seus habitants a les valls properes com Torrelles, Cervelló, Sant Climent...

3. L'imperi carolingi amb la Marca Hispànica al seu límit sud-est. El riu Llobregat en delimita la frontera (*Historia de España* del marquès de Lozoya).

Per protegir la frontera sud de l'imperi franc respecte els àrabs, Carlemany organitza la Marca Hispànica en comtats depenents de l'imperi. Aquests comtats s'aniran independitzant progressivament fins el segle X.

Amb Guifré I (878-897) comença l'ocupació i fortificació de la dreta del riu (castells de Gelida, Castelldefels, Cervelló..). Aquest repoblament s'articulava per la via militar (castells) i per la via religiosa mitjançant monestirs que eren l'origen per futurs agrupaments de població. És el cas del monestir de Sant Ponç, malgrat no va passar de ser un nucli urbà molt reduït ja que el major assentament de població es va produir als voltants dels castells de Cervelló i de Corbera.

CLIENT:

Resta la incògnita de quin estament o mecenes patrocina la fundació del monestir.

Sant Ponç pertany a l'orde benedictí depenent de Sant Pere de Casserres (centre de Cluny a Catalunya) quan la major part dels monestirs benedictins depenien de Sant Cugat.

L'orde benedictí es va fundar al segle VI basat en la idea d'una vida en comú dedicada a Déu i amb el lema "Ora et labora".

L'aristocràcia feudal, a fi de garantir-se la salvació eterna, féu donacions econòmiques, agràries o artístiques cosa que va conduir a l'enriquiment de l'orde i a contradir el vot de pobresa que formava part de la seva essència.

Per reconduir la situació es va gestar la reforma del Cluny (Borgonya) que va ser la primera que va patir l'orde benedictí i es va produir a mitjans del segle XI.

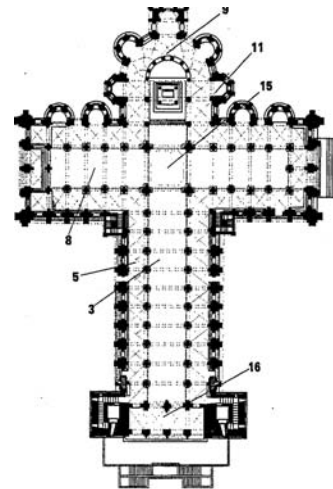
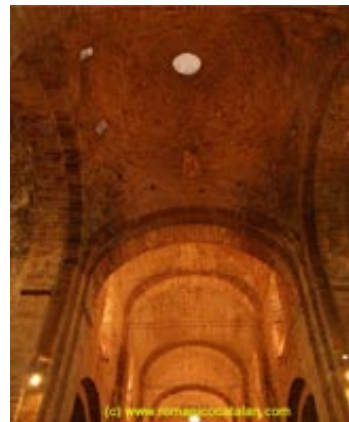
Al segle XII es produí la segona reforma amb Sant Bernat de Claravall fundant l'orde del Císter que propugnava novament la humilitat i la pobresa de l'Església.

ESTIL:

Primer romànic (llombard) que tingué l'origen a Ravenna i fou executat i perfeccionat per brigades itinerants de picapedrers de tècnica prestigiosa que escamparen les seves obres per tot el sud d'Europa des de la Llombardia.

Romànic: es caracteritza per l'arc de mig punt i la volta de canó. Aquest estil sorgeix com a síntesi de l'herència que fa l'Imperi Carolingi de la cultura de l'Imperi Romà.

ANÀLISI FORMAL: espai interior

PLANTA DE CREU LLATINA: una nau, transsepte i tres absis

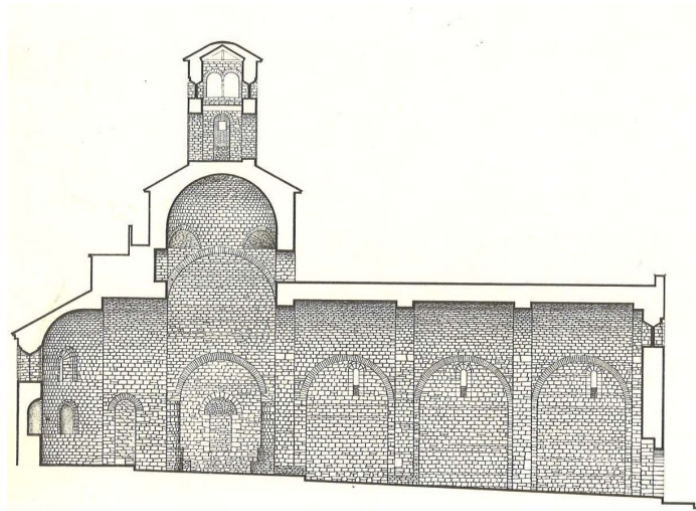
NAU PRINCIPAL: COBERTA amb volta de canó reforçada per arcs torals.

MURS reforçats per arcs formers
(pilars adossats de mitja creu)

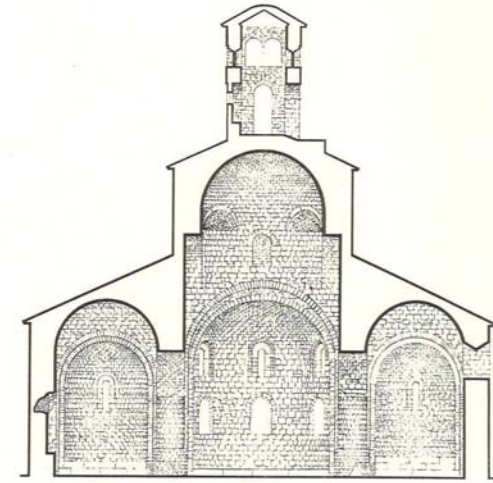
TRANSSEPTE amb dues voltes laterals cobertes amb voltes de canó amb eixos paral·lels a la volta de la nau principal

CREUER: a sobre el creuer es forma el CÍMBORI:

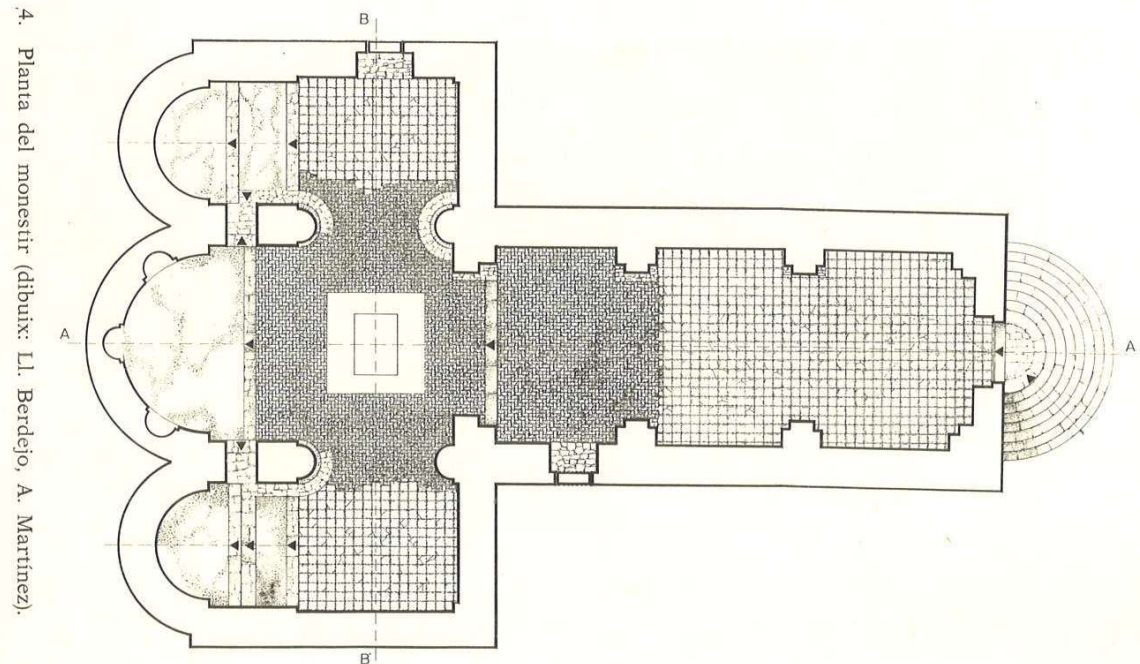
Rectangle d'intersecció de nau principal i transsepte es transiciona al quadrat amb dos arcs formers. Sobre el quadrat es crea un octàgon amb quatre trompes a les cantonades que permet la formació de la cúpula semiesfèrica

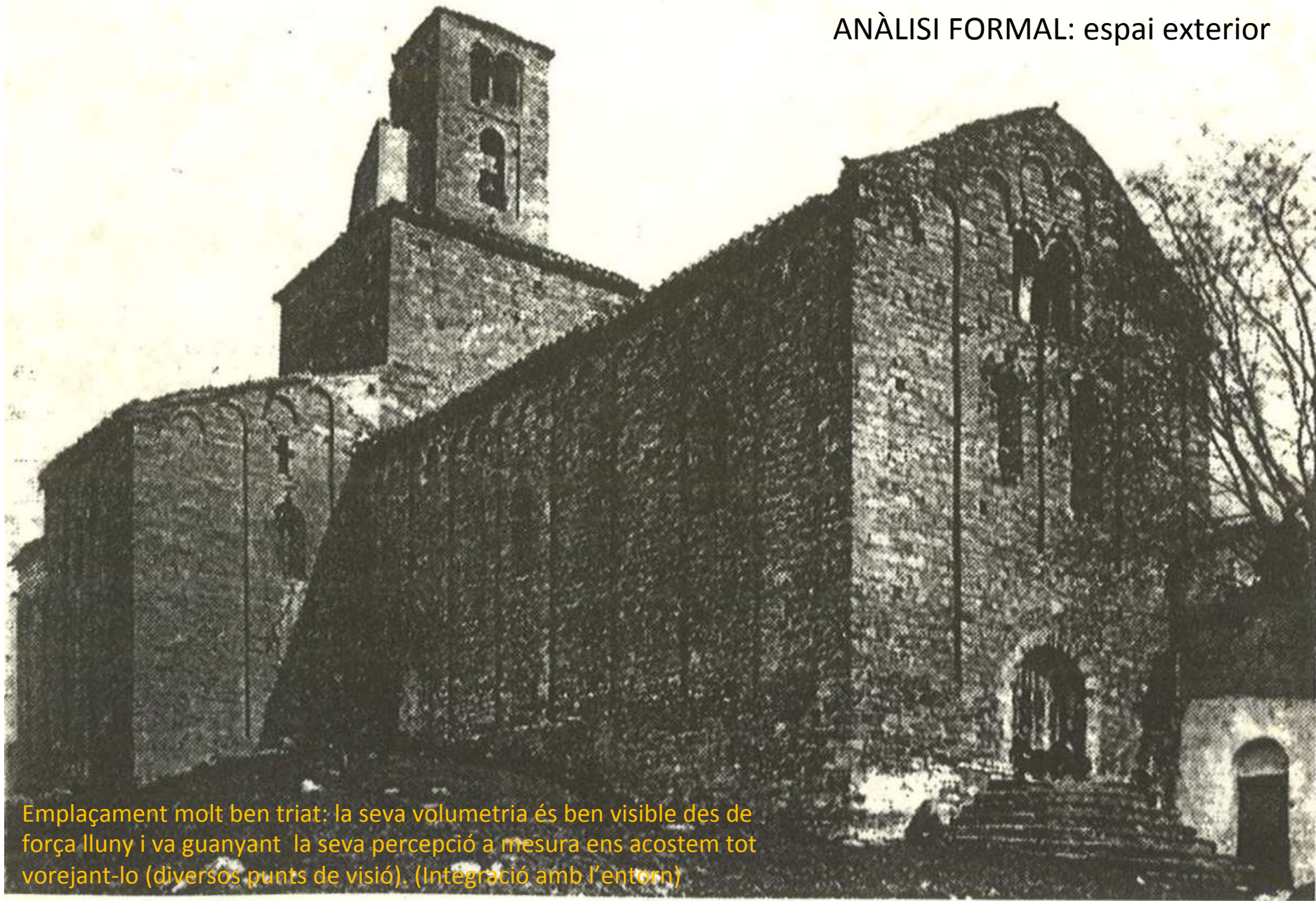
5. Secció longitudinal del monestir (dibuix: Ll. Berdejo, A. Martínez).

6. Secció transversal del monestir (dibuix: Ll. Berdejo, A. Martínez).

4. Planta del monestir (dibuix: Ll. Berdejo, A. Martínez).

Emplaçament molt ben triat: la seva volumetria és ben visible des de força lluny i va guanyant la seva percepció a mesura ens acostem tot vorejant-lo (diversos punts de visió). (Integració amb l'entorn)

ANÀLISI FORMAL: espai exterior

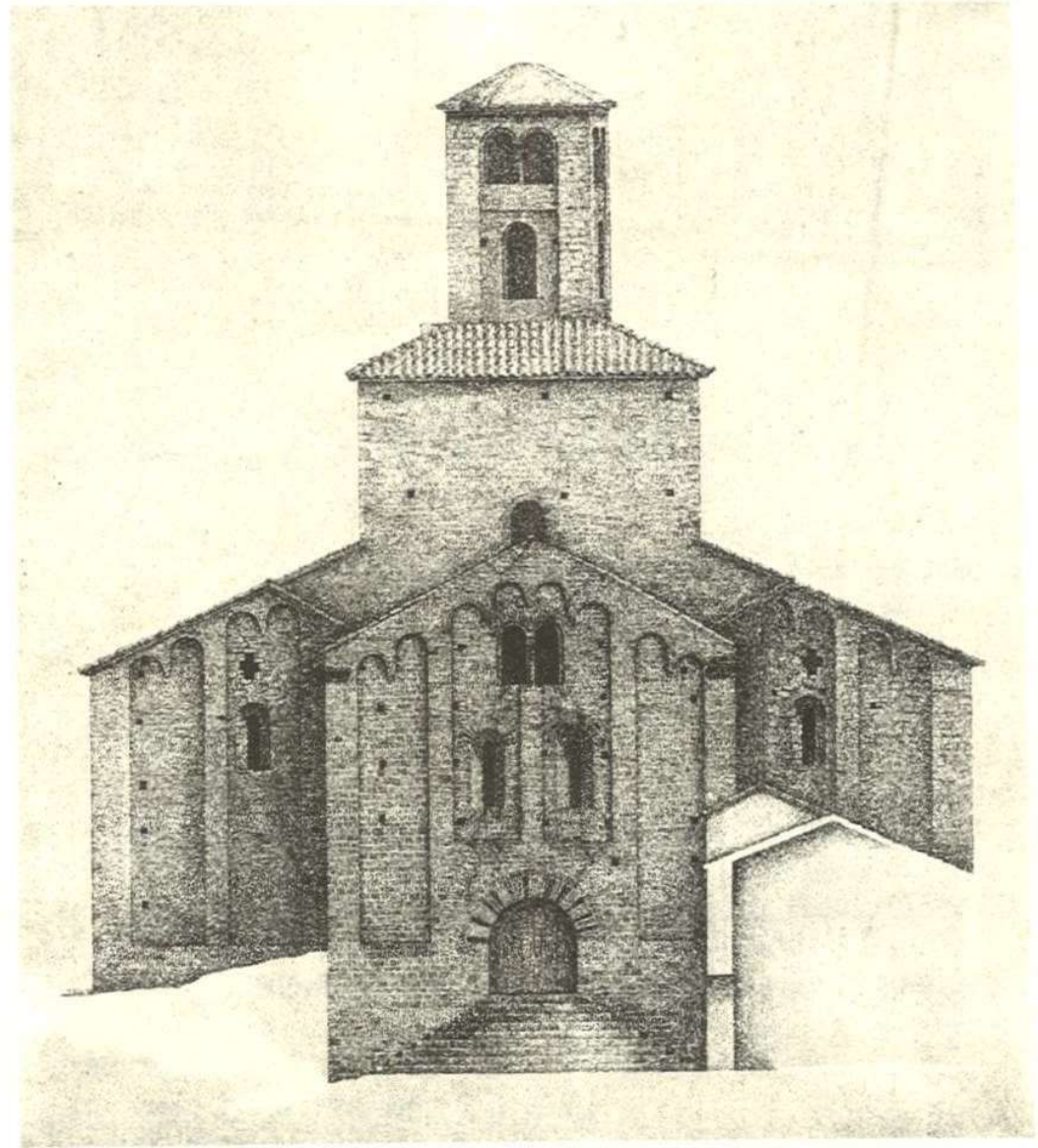
CIMBORI: de forma quadrada.

Sobre el cimbori i centrat, s'aixeca el campanar, de base quadrada i base piramidal.

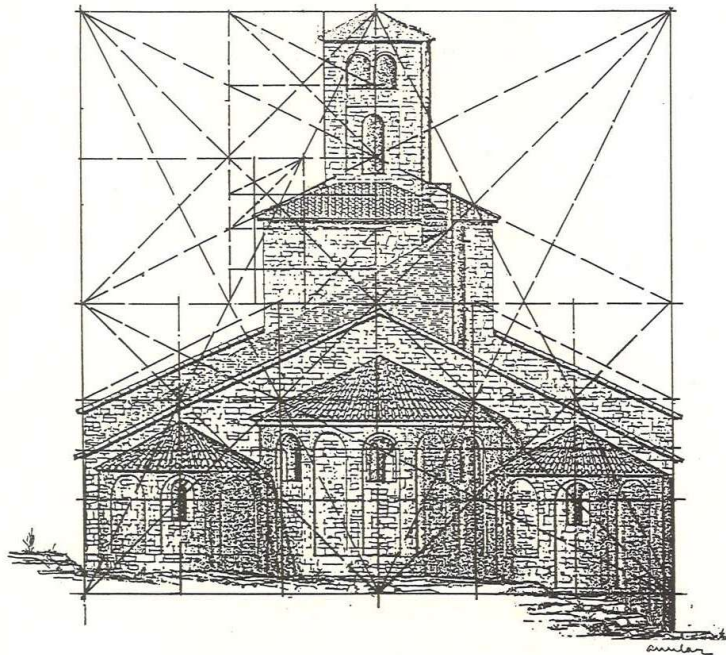
FAÇANA EST: frontis dins del qual se situen els cilindres dels absis coberts amb mitjos cons.

COBERTES: totes amb dos aiguavessos paral.lels entre si.

FAÇANES: ornamentacions modulares amb arcuacions i faixes llombardes (no estructurals)

1. Façana principal (oest) del monestir de Sant Ponç (dibuix: A. Martínez, Ll. Berdejo).

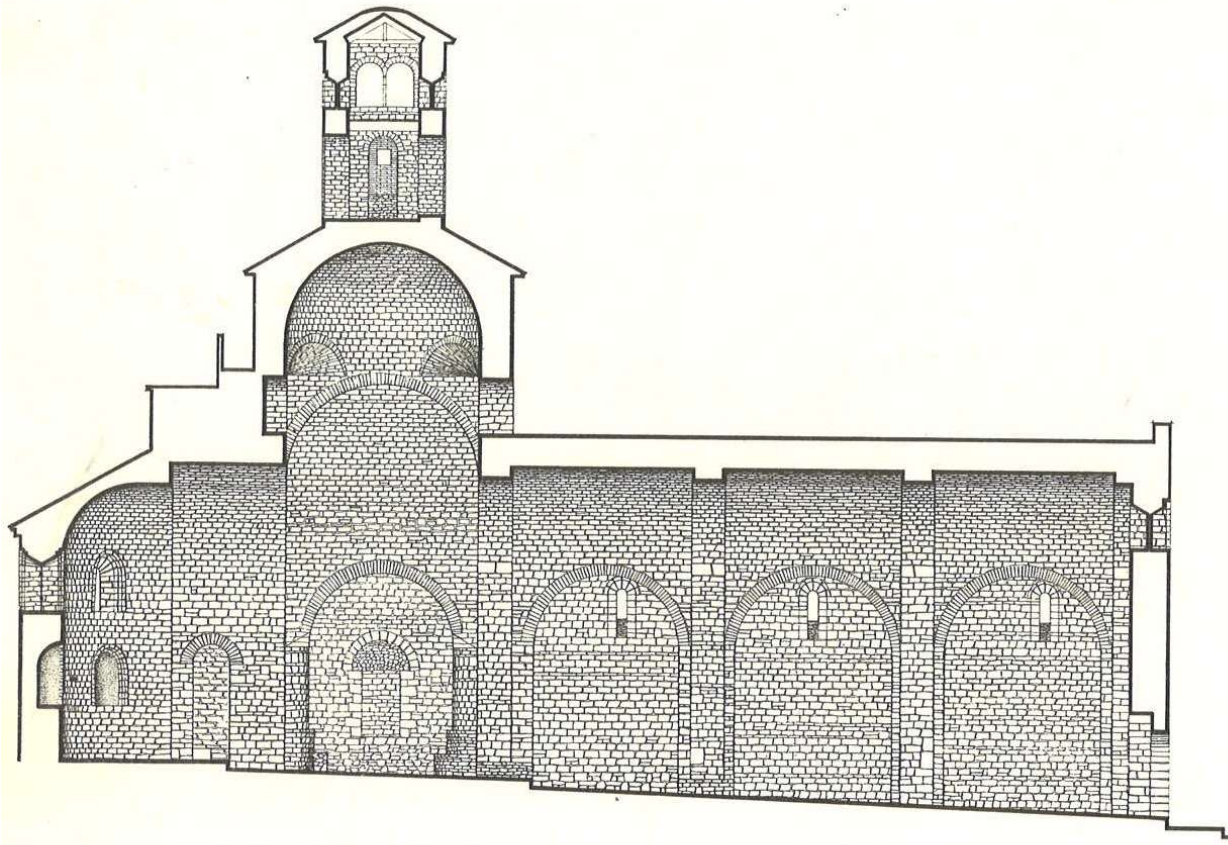

INTERPRETACIÓ

La funció de l'art és la de la contemplació estètica (plaer estètic) que consisteix en *sentir* la unitat complexa de l'home (sentits i esperit).

L'home trascendeix el seu cos activant el seu esperit en la contemplació estètica. Amb aquesta vivència, l'home *sap*, sense poder demostrar-ho, quina és la seva naturalesa.

Una obra d'art ha de participar d'aquesta naturalesa dual i ha d'actuar als sentits i a l'esperit alhora.

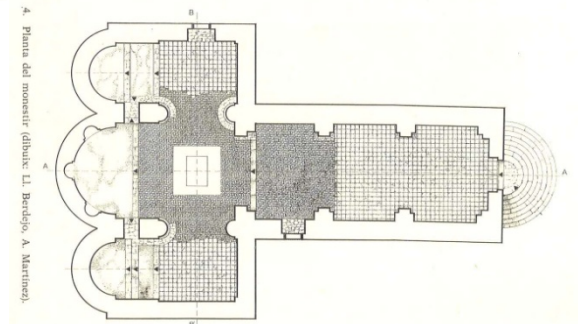
5. Secció longitudinal del monestir (dibuix: Ll. Berdejo, A. Martínez).

INTERPRETACIÓ:

Camí iniciàtic del fidel des de l'entrada (Oest) cap a l'altar (Est).

Reforçat per la secció en pendent (pujada) cap a l'altar: forma part de l'escenografia general del temple per inspirar el temor de Déu.

Gir de 9 graus del campanar respecte la nau principal per rectificar un error de medició inicial.

INTERPRETACIÓ

EURÍTMIA: FILOSOFIA PITAGÒRICA DELS **NOMBRES ENTERS**:
LES CONSONÀNCIES MUSICALS (música de les estrelles)

- Temple grec: intermediari entre l'home i el món diví de les idees eternes = temple com a expressió de les idees eternes

Desig de transcendir la condició humana a través de l'art de l'arquitectura (geometria)

Plató:

La geometria és l'eina essencial per a la comprensió de les idees eternes en el procés de creació.

La bellesa: les formes construïdes amb compàs i regla són sempre belles en si mateixes mentre que l'aparença dels éssers vius i dels objectes és bella només en determinades condicions.

Anaxàgoras de Clazómenes (500-428 aC):

Primacia de la intel·ligència en sotmetre tot a la raó ordenadora.

Un edifici ha de tenir una organització clara, basada en la symmetria, la commodulatio i l'harmonia.

En arquitectura i en filosofia, l'esperit tendeix a construir un sistema en què tot es deriva d'un principi únic (tot és en tot)

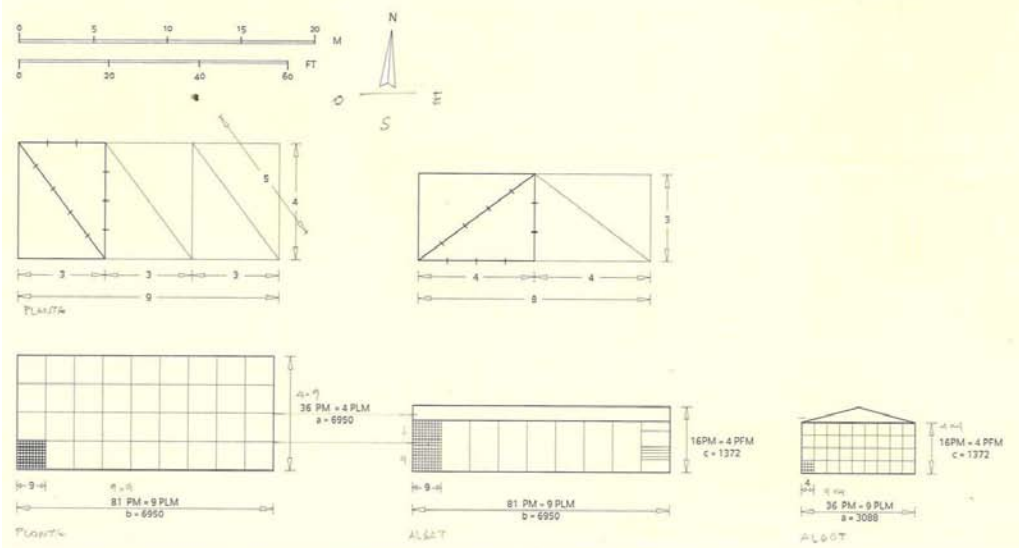
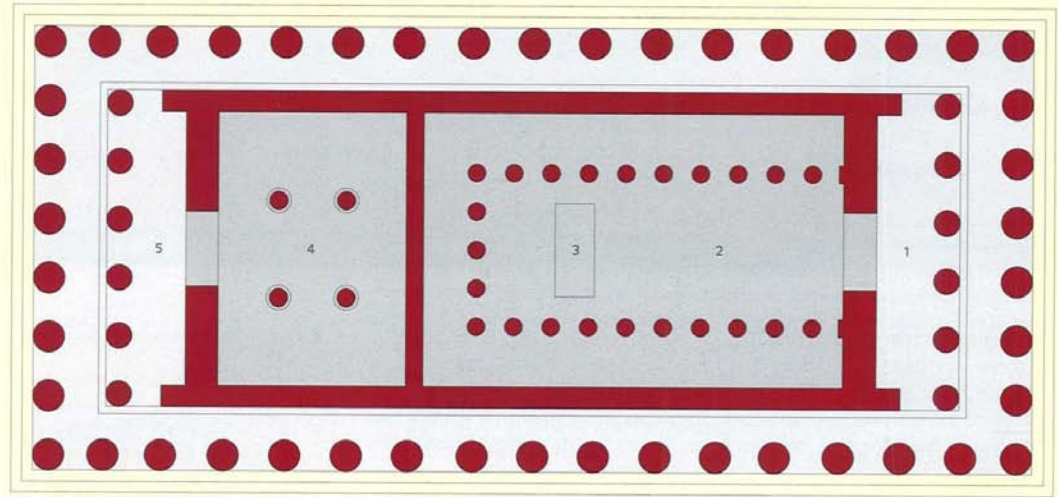
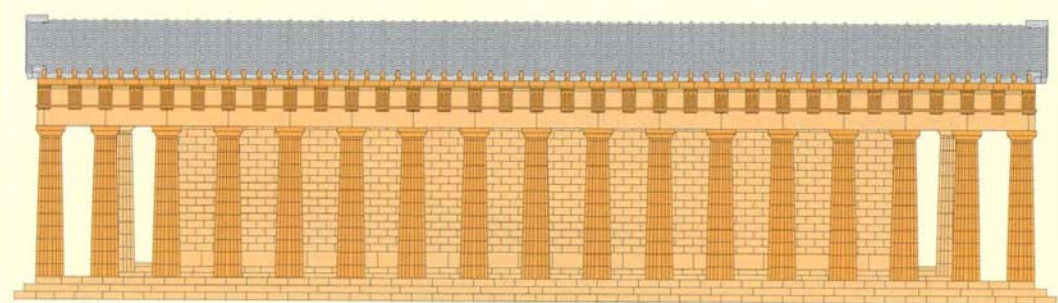
Partenó, a Atenes 447-438 aC

- Geometria : nombre : mitjà per formalitzar un espai PERFECTE (digne del ToT)
- Perfecció a través de la SYMMETRIA (Vitrubi “Els deu llibres d’arquitectura” I aC).

Simetria és un sistema de proporcions que permeten establir relacions d’equilibri, aconseguint, així, l’HARMONIA.
- PROPORCIÓ: relació entre dos nombres enters (doctrina pitagòrica)
- MÒDUL (Commodulatio): aplicació d’un mòdul que es repeteix a totes les mides fonamentals.

El mòdul és la unitat (1) sobre la que actuen totes les proporcions.

PROPORCIÓNS HARMÒNIQUES - MATEMÀTIQUES PORTENÓ

SISTEMAS
UNITARIO

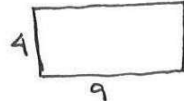
- Base en 2 (primeira xifra parell)

$$2 \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline 2 \\ \hline \end{array} = 4$$

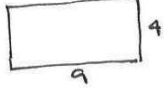
3 (primeira xifra imparell)

$$3 \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline 3 \\ \hline \end{array} = 9$$

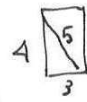
SIGNIFICAT
PROFUND
QUE RELACIONA
MICRO(CO)MO = TEMPLE
DMS
MACRO(CO)MO = UNIVERS
→ RÀTIO DEL MÓN

proporcións bàsiques de planta i alçat

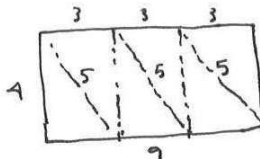
- Planta són 3 rectangles pitagòrics

$$3^2 = 9 \quad 3 \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline 3 \\ \hline \end{array} = 9$$

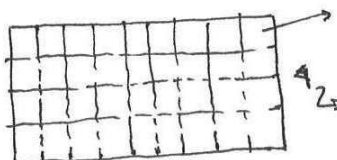
$$4^2 = 16 \quad 4 \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline 4 \\ \hline \end{array} = 16$$

$$5^2 = 25 \quad 5 \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline 5 \\ \hline \end{array} = 25$$

- Mòdul únic per a tota Portenó

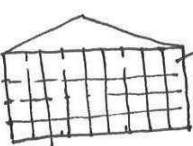
$$M = 0,878M$$

$$\begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline 9 \\ \hline \end{array} \quad 9^2 = 81$$

$$4 \rightarrow 4 \times 9 = 36 = 6 \times 6 \quad 6 \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline 6 \\ \hline \end{array}$$

Planta $9 \rightarrow 9 \times 9 = 81 = 9 \times 9 \quad 9 \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline 9 \\ \hline \end{array}$

$$\begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline 4 \\ \hline \end{array} \quad 4^2 = 16$$

$$4 \rightarrow 4 \times 4 = 16 = 4^2 \quad 4 \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline 4 \\ \hline \end{array}$$

$$9 \rightarrow 9 \times 4 = 36 = 6^2 \quad 6 \begin{array}{|c|} \hline \square \\ \hline 6 \\ \hline \end{array}$$

INTEREIXOS

COLUMNS = 5 mòduls

ALTURA

COLUMNS = 12 mòduls

ALTURA TOTAL

TEMPLE = 21 mòduls

AMPLE TRÀNFIT = 1 mòdul

ALTURA CÒPITEL = 1 mòdul

PROPORCIÓ 4 a 9

ENTRE COLUMNS
I DISTÀNCIES INTEREIXOS

- Pitàgoras: **Tot és nombre**. El nombre és una explicació profunda de la naturalesa (realitat); evidencia relacions presents en el Tot (i entre el Tot i l'home)
- Nombre és geometria i és música (octaves musicals i ritme)
- Escola pitagòrica: creen una mística racional basada en una simbologia del nombre de gran influència en l'àmbit artístic.
- **Les seves idees es basaven en pensaments que expressaven tant amb paraules com per mitjà de símbols.**

La tumba del saltador

Esta escena representa a un saltador en el momento de lanzarse al mar desde una construcción alta y traduce un símbolo de la resurrección muy del gusto de Pitágoras. La imagen adorna una de las losas de la cubierta a dos aguas de una tumba

de Paestum y data del año 480 a.C. En Italia meridional, donde se había refugiado el filósofo, las ideas pitagóricas estaban vigorosamente implantadas. (Museo Nazionale, Paestum)

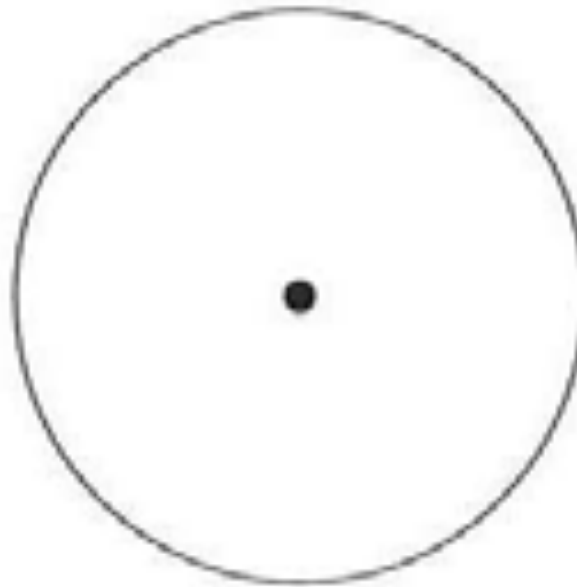
La unitat, la unitat i la font són tots símbols que surten de la mónada.

Els 10 primers nombres enters es consideraven llavors, pautes generatives, de tots els principis de l'univers.

Començant per un PUNT (essència d'un cercle) i amb ajuda dels instruments del geometra (compàs, regla i llapis) van crear tota una sèrie de formes simbòliques que reflexaven les seves concepcions de l'univers.

Res no existeix sense un centre (número 1)

La Mònada 1
PUNT

La rueda tibetana de la vida

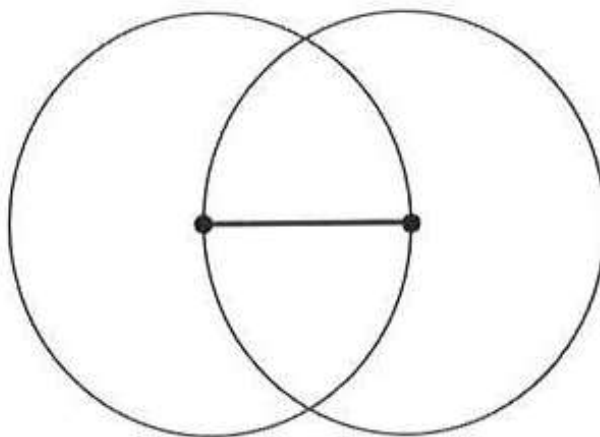
Rueda mística, de Fra Angelico (hacia 1400–1455)

La díada es un símbolo de las polaridades que interactúan para generar el mundo.

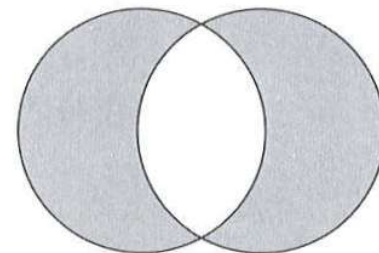

Los batidores del mar de leche, pintura hindú del siglo XIX

La Díada 2 LÍNIA

VESICA PISCIS

La forma de los círculos superpuestos ha aparecido una y otra vez, desde tiempos inmemoriales, en una antigua figura denominada *vesica piscis*, que en latín significa «vejiga de pez». En la tradición cristiana constituye una referencia a Jesucristo y el «pez». En India se denomina *mandorla* («almendra») y ya era conocida en las antiguas civilizaciones de Mesopotamia, África y Asia.

La unión de Egipto Superior e Inferior está representada por las dos figuras de Hapy, dios de la crecida del Nilo.

Quan un cercle es veu a si mateix,
queda reflexat; llavors existeixen
dos cercles (la Díada)

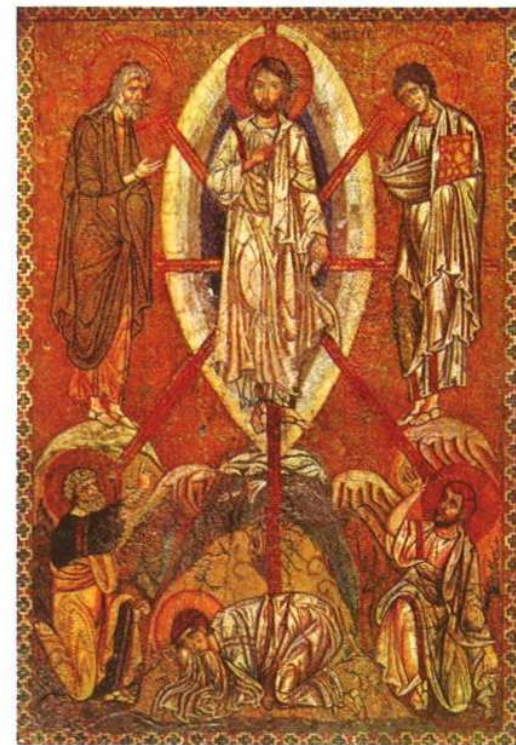
Dos centre: una LÍNIA

Relacions d'atracció i repulsió entre els
dos centres

El número 2 (Díada) és la gènesi de tots
els altres nombres.

Dualitat=polaritat=realitat dual

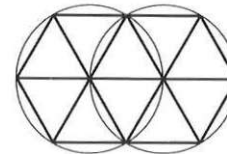
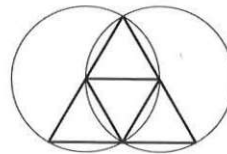
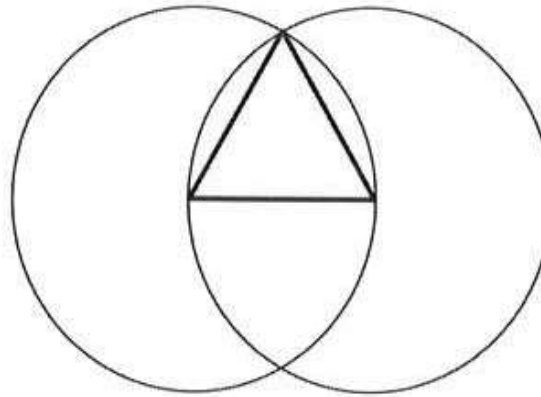
Díada: Vesica piscis: vagina.

El principio de la trinidad aparece en mitos y religiones, donde representa la relación entre mente, cuerpo y espíritu; entre nacimiento, vida y muerte, o entre pasado, presente y futuro.

- El triangle és la primera figura que emergeix de la vesica piscis.
- L'ú i el dos generen el tres.
- Els dos centres s'atrauen i rebutgen alhora mentre un tercer punt conciliador se situa per sobre=
- Relació entre contraris que els uneix i els eleva a un nivell superior.= TRINITAT (divinitat)
- Triangle és l'única estructura poligonal rígida=EQUILIBRI

La Tríada 3 SUPERFÍCIE

La Santíssima Trinitat, de Andrei Rublev
(hacia 1370–1430)

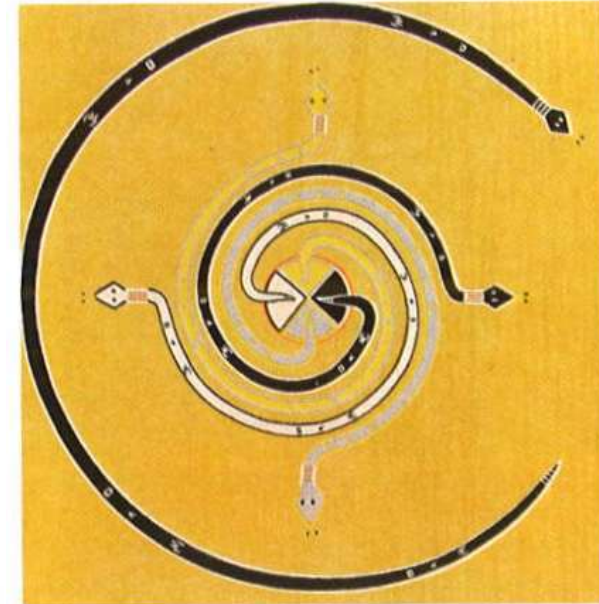
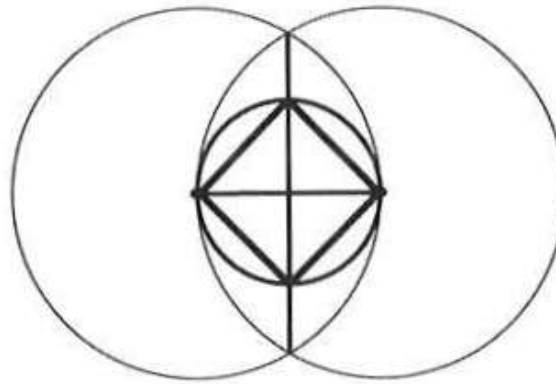

El Creador, el Mantenedor y el Destructor en el hinduismo –Brahma, Vishnú y Shivá– ejecutan la Danza de la Felicidad.

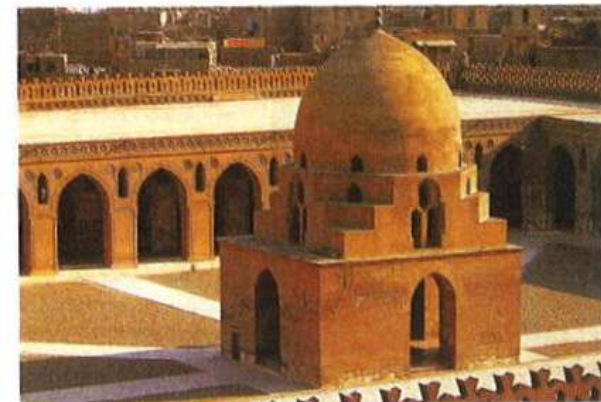
El cuatro se asocia con la totalidad y la plenitud, con los cuatro elementos, las estaciones del año y las edades del hombre.

- El quadrat és la segona figura que emergeix de la vesica piscis.
- El 4 és el primer nombre que resulta de la suma i la multiplicació de dos iguals=primer nombre parell i femení
- 4 simbolitza la JUSTÍCIA: 4 costats iguals i es pot dividir en 4 parts iguals
- Quadrat és una figura estable i deformable.
- 4 simbolitza la TERRA: 4 estacions, 4 punts cardinals

La Tètrada 4 VOLUM

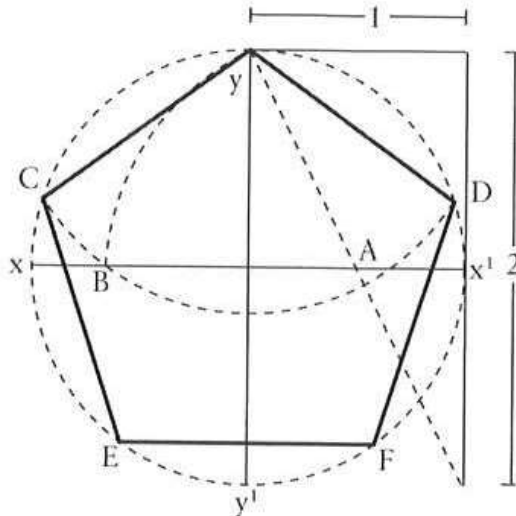
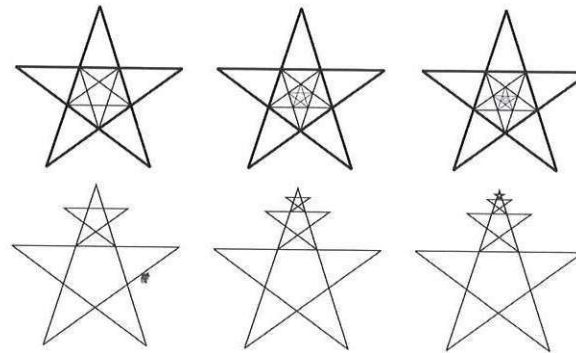
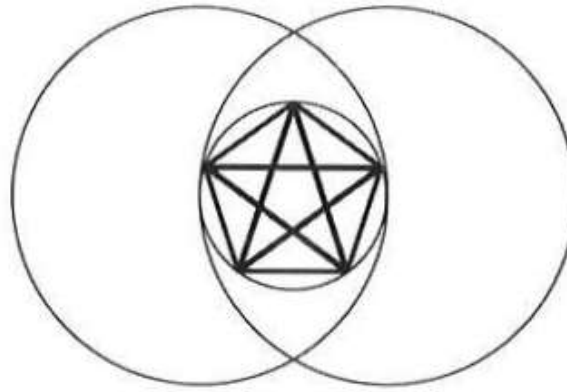
Dibujo navajo en arena que muestra un círculo cuádruple que simboliza la integración.

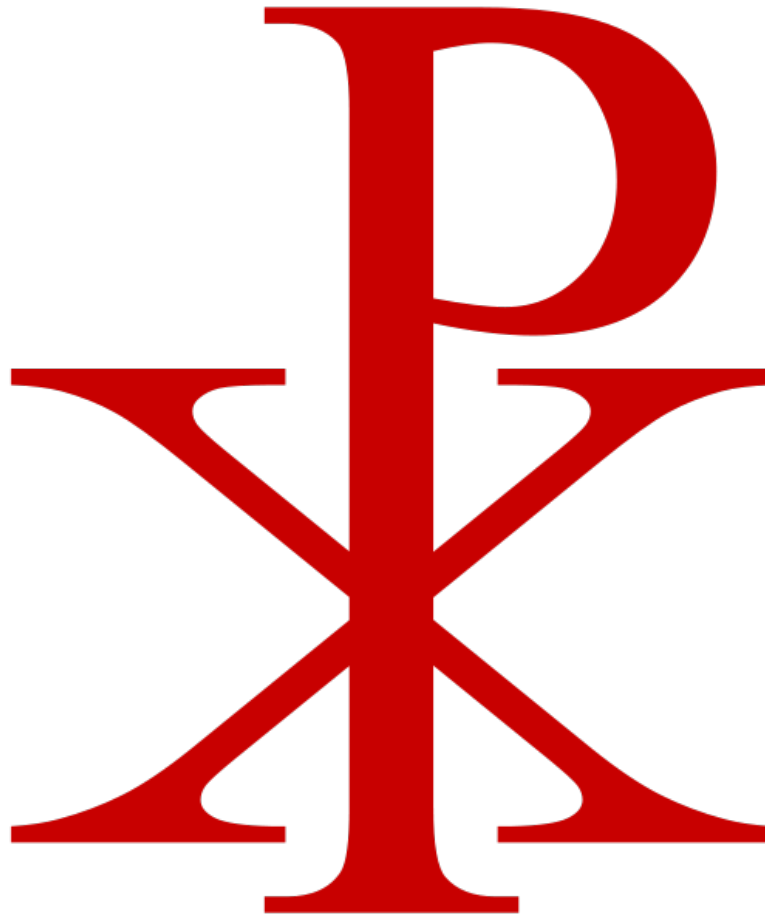
La mezquita de Ibn Tulun en El Cairo está alineada con los cuatro puntos cardinales.

- El pentàgon és la tercera figura que emergeix de la vesica piscis.
- La pèntada representa el següent nivell de disseny còsmic en introduir el símbol de la VIDA, creixement (regeneració)=
- Proporció àurea=ESPIRAL= la PERFECCIÓ
- Principi d'autosimilitud (regeneració)=plantes.
- Simetries quintuples de creixement: home (cinc sentits, cinc dits, home com a pentàgon, proporcions àurees cos humà)

La Pèntada 5

- Pèntada com a símbol de la veritat oculta=saber=inframón

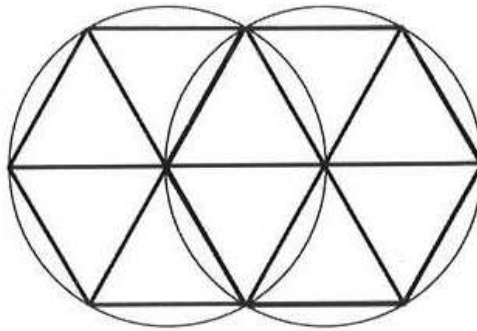
El jeroglífico egipcio que representa el infierno se servía de la figura de la estrella de cinco puntas encerrada dentro de un círculo para representar el místico lugar nocturno donde se oculta el sol al desaparecer tras el horizonte al atardecer, la «matriz subterránea». Esto, a su vez, nos remite mediante esta referencia simbólica al sueño espiritual del que los humanos deben tratar de despertar. La estrella de cinco puntas sin el círculo representaba para los egipcios una puerta o una enseñanza.

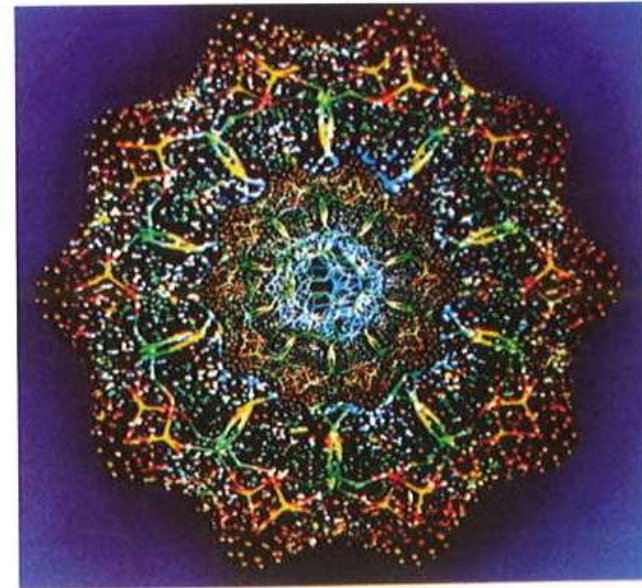
Los descubrimientos actuales de los mosaicos y cuasicristales de Penrose, que examinaremos con más detalle en el capítulo 6, muestran una simetría pentagonal.

- El 10 és un nou inici: l'inici d'un viatge a l'infinit
- Un punt de trobada: símbol del món i del cel=
- $1 \times 2 \times 5 = 10$ (combina mònada, díada i pèntada)
- $1 + 2 + 3 + 4 = 10$
- Qualsevol nombre multiplicat per 10 és ell mateix a un nivell superior (un nou inici)

La Dècada 10

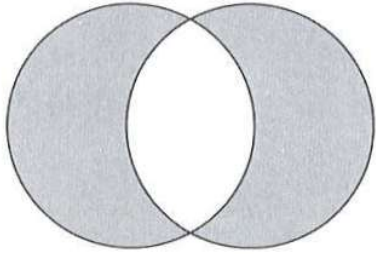

La década anuncia un nuevo comienzo y abre la puerta a los muchos.

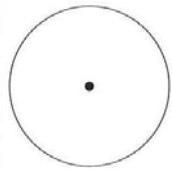

Una sección transversal de nuestro ADN muestra su estructura decádica.

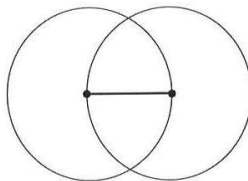
VESICA PISCIS

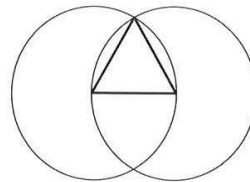
La forma de los círculos superpuestos ha aparecido una y otra vez, desde tiempos inmemoriales, en una antigua figura denominada *vesica piscis*, que en latín significa «vejiga de pez». En la tradición cristiana constituye una referencia a Jesucristo y el «pez». En India se denomina *mandorla* («almendra») y ya era conocida en las antiguas civilizaciones de Mesopotamia, África y Asia.

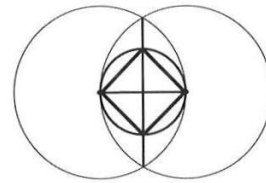
1

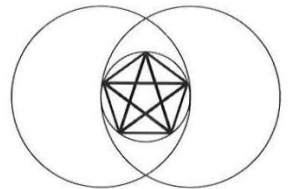
2

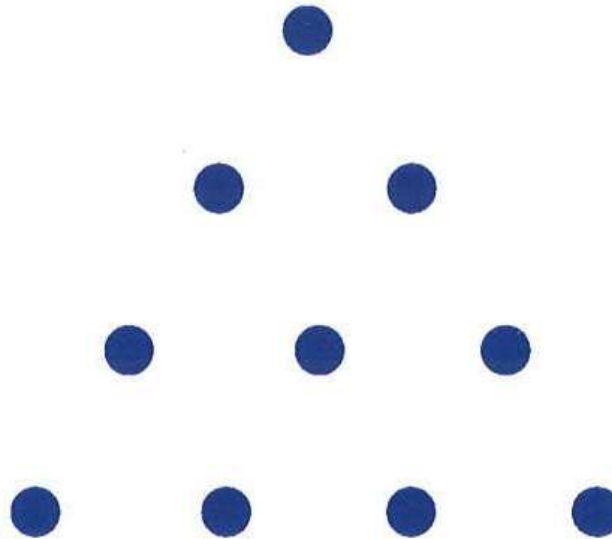
3

4

5

Se colocan diez guijarros (o puntos) en cuatro filas de manera que formen un triángulo equilátero. De este modo se crea el *tetraktys* (de la palabra griega que significa «cuádruple»), un potente diagrama que constituía una metáfora de la relación que mantienen los números con el universo.

Cuatro elementos: tierra, agua, aire, fuego

Tres principios: sal, mercurio, azufre

Dos semillas: sol, luna

Un fruto: el alma del mundo

Sus cuatro niveles también representan las densidades crecientes de los cuatro elementos —fuego, aire, agua y tierra— y de los números: el uno representa el punto, el dos la línea, el tres la superficie y el cuatro la forma tridimensional.

Los pitagóricos vieron asimismo en esta forma el crecimiento de una planta: de la semilla al tallo, a la hoja y al fruto.

Relieve griego del siglo I en que se ve a una musa tocando la lira.

Tan acariciador y musical
 Como el laúd del brillante Apolo,
 Que tiene por cuerdas sus cabellos;
 Cuando habla el Amor,
 Enmudecen los dioses
 Para escuchar la armonía de su voz.

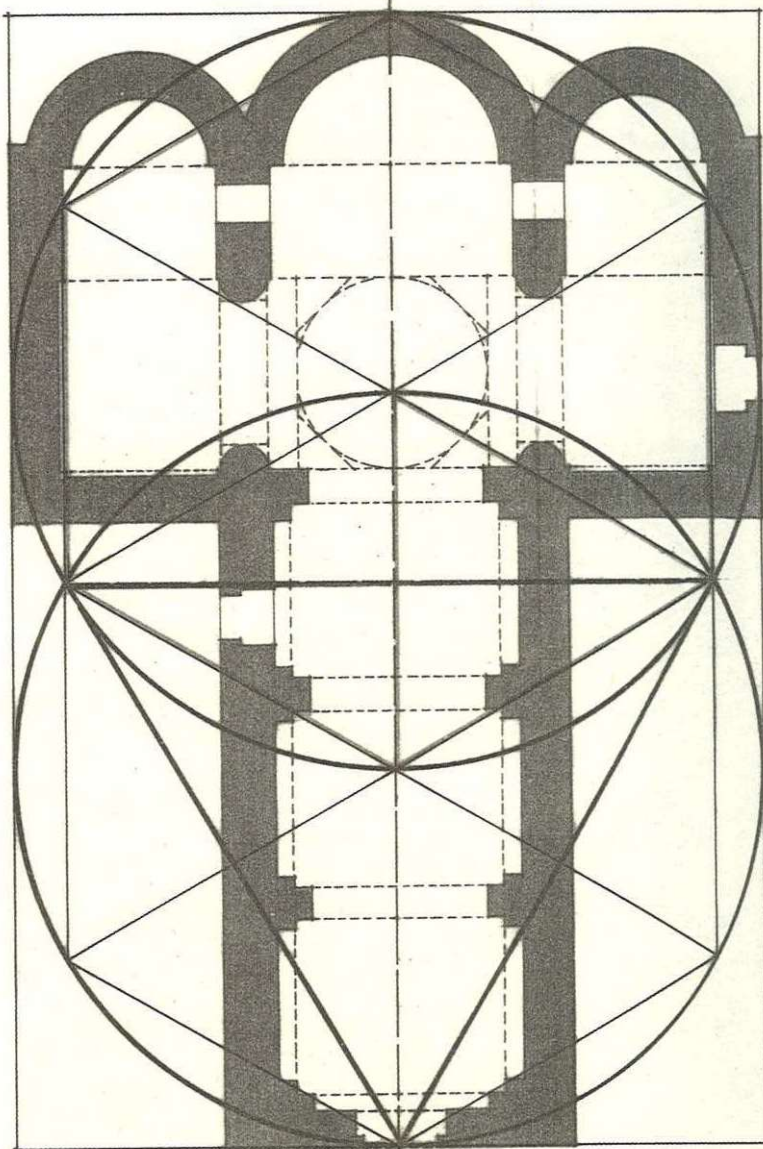
SHAKESPEARE

Después de probar con el punteo de cuerdas, los pitagóricos descubrieron que los intervalos más agradables para el oído humano son:

octava	1 : 2
quinta	2 : 3
cuarta	3 : 4

Los pitagóricos enseñaban que la órbita de cada uno de los siete planetas produce una nota particular en función de su distancia con respecto al centro inmóvil, que entonces pensaban que representaba la Tierra. Esta idea vino en llamarse *musica mundana*, música de las esferas o armonía del universo, y se pensaba que los sonidos que producía son tan exquisitos y extraños que nuestros oídos no pueden captarlos. Según Filo de Alejandría, Moisés escuchó esta música cósmica cuando recibió las tablas en el monte Sinaí; san Agustín creía que los humanos la oyen en el momento de morir.

Los pitagóricos pensaban, además, que las diferentes modalidades musicales ejercen distintos efectos en la persona que las escucha, y se dice que Pitágoras curó una vez a un joven de su borrachera prescribiéndole una melodía en una determinada modalidad y con un determinado ritmo. En ciertas ceremonias de curación en Grecia, los pacientes eran tratados mediante un acompañamiento musical. Boecio, estadista, filósofo y matemático romano, ha explicado que el alma y el cuerpo están sujetos a las mismas leyes de la proporción que gobiernan la música y el cosmos. Somos más felices cuando nos ajustamos a esas leyes, afirmó, gracias a la armoniosa resonancia que ello genera en nuestro interior.

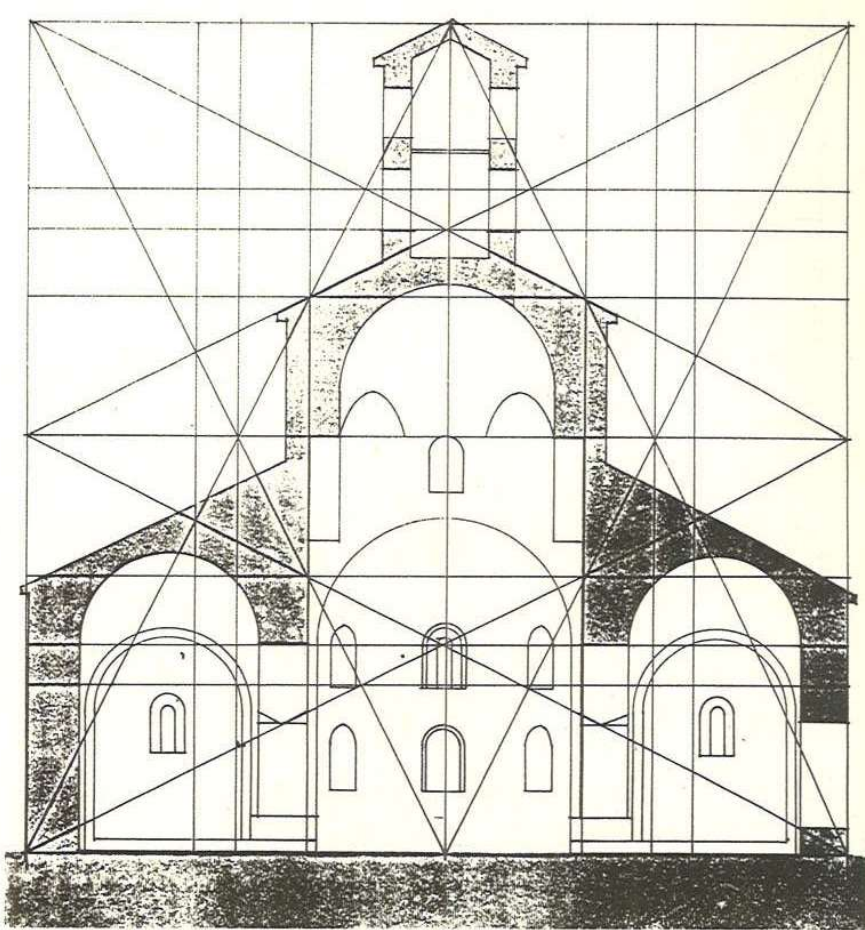

16. Planta del monestir inscrita al rectangle 2/3 amb el traçat de la «vesica piscis».

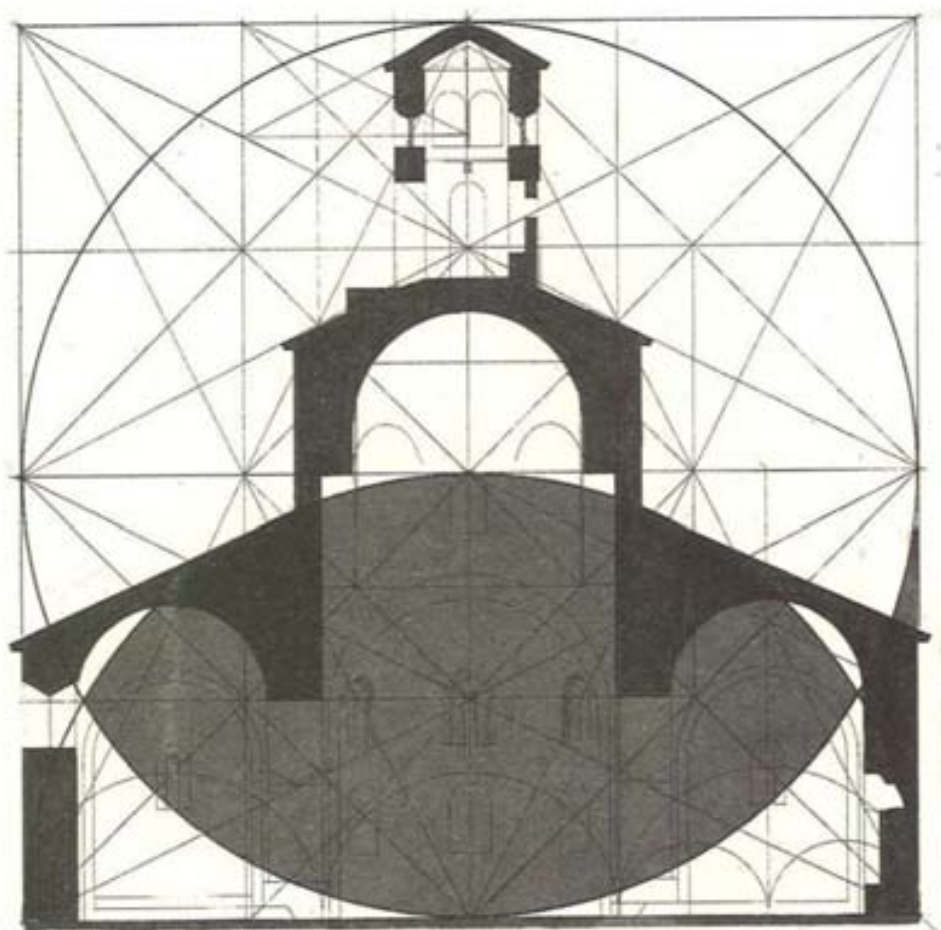
PROPORCIÓ 2 a 3
Genera Vesica Piscis

18. El Pantocràtor situat a l'interior d'una vesica completa.

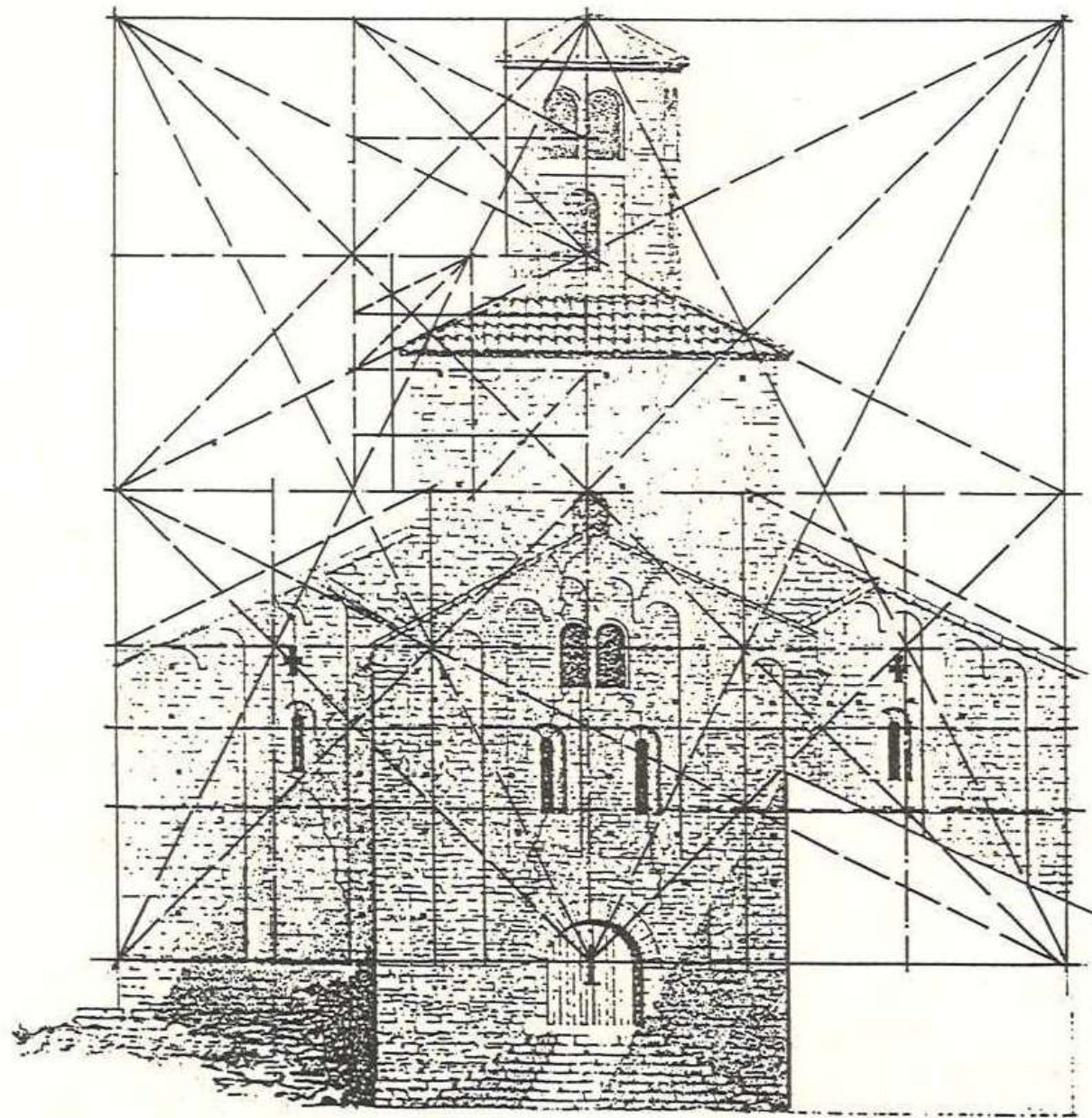

8. Aplicació del cànon medieval dels orfebres de Basilea (segons Kayser).

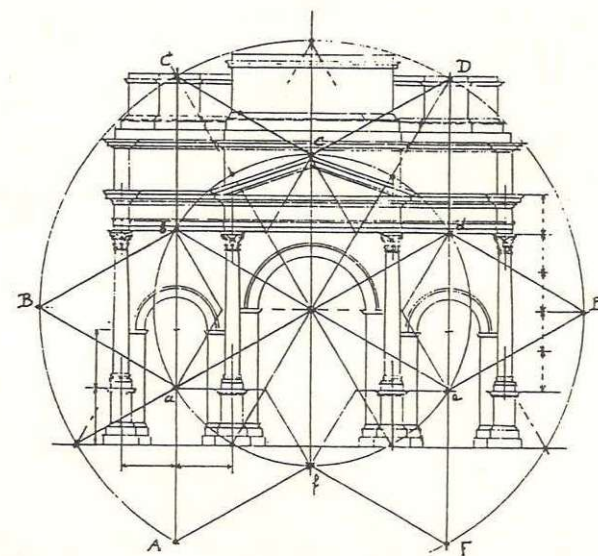
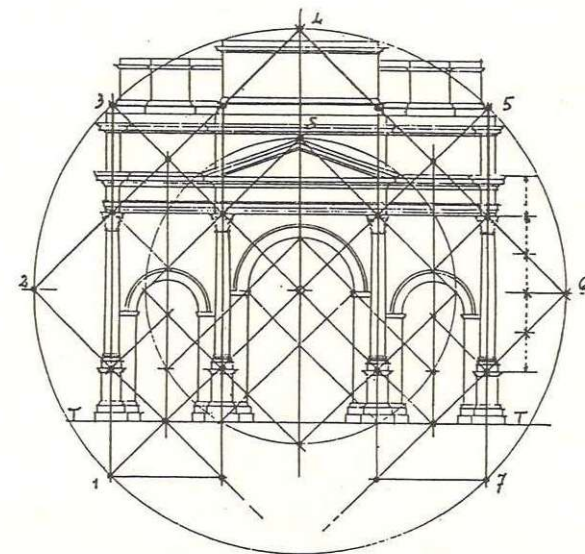

7. Anàlisis geomètriques aplicades sobre la secció transversal.

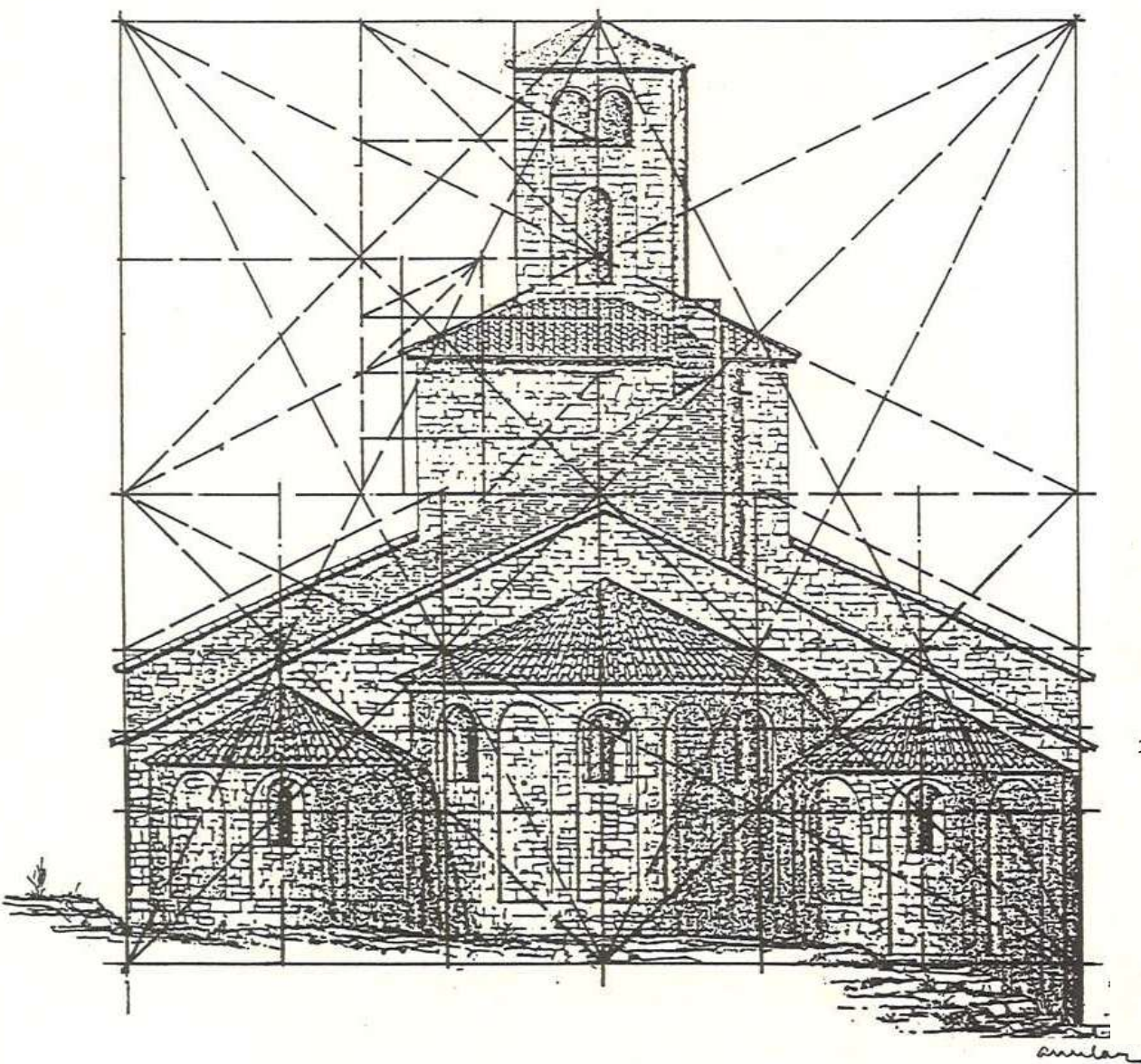
SECCIÓ I FAÇANES INSCRITES EN UN QUADRAT
(Proporció 1 a 1) Particions simples (1/2, 1/3, 1/4)

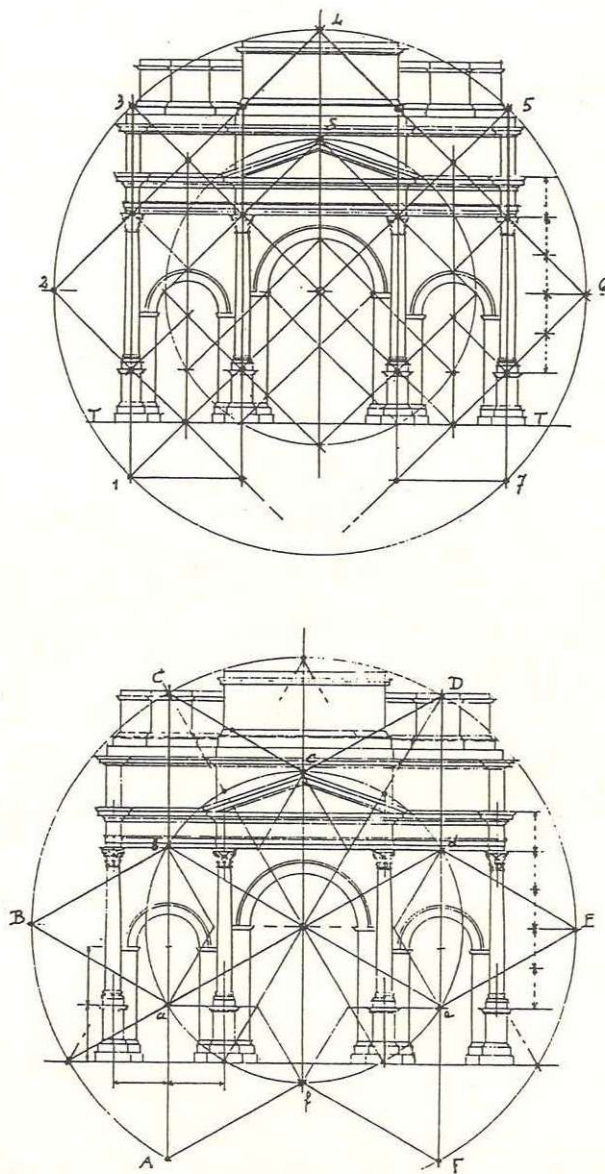
9. L'arc de Tiberi a Aurenja (segle I) analitzat per Meunié mitjançant l'aplicació dels traçats octogonal i hexagonal.

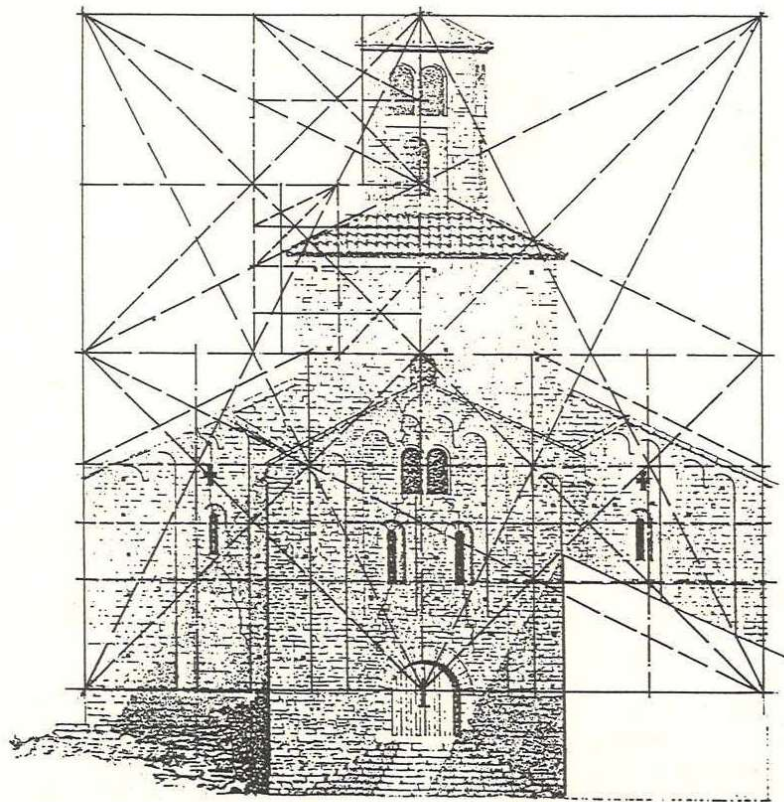
10. Anàlisi geomètrica de l'alçat principal.

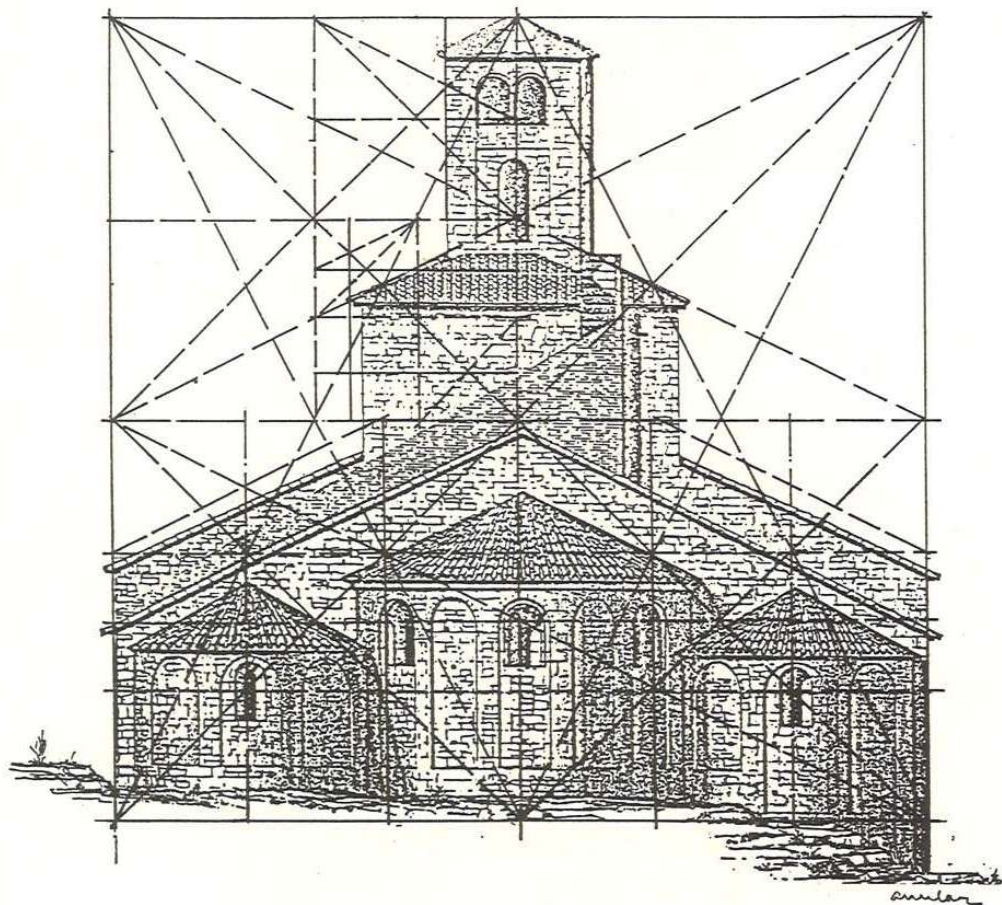
11. Anàlisi geomètrica de la façana est.

10. Anàlisi geomètrica de l'alçat principal.

9. L'arc de Tiberi a Aurenja (segle I) analitzat per Meunié mitjançant l'aplicació dels traçats octogonal i hexagonal.

11. Anàlisi geomètrica de la façana est.

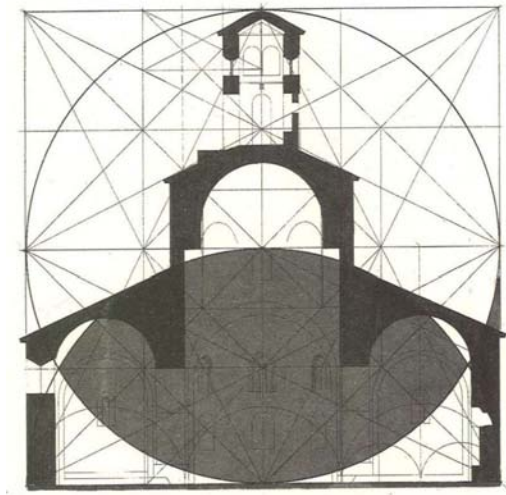
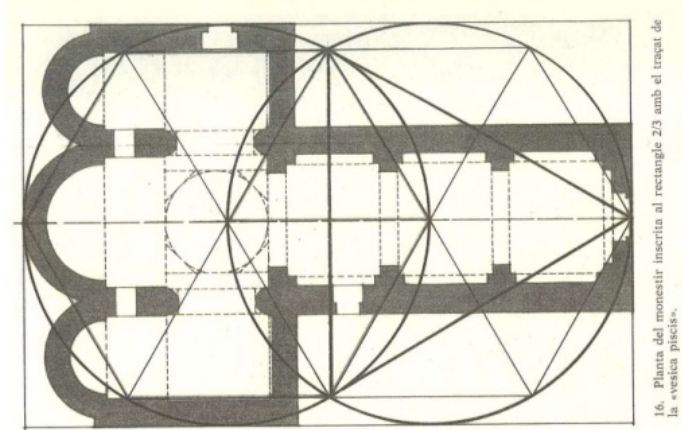
RESUMINT SIMBOLOGIA:

Cercle (1): Divinitat

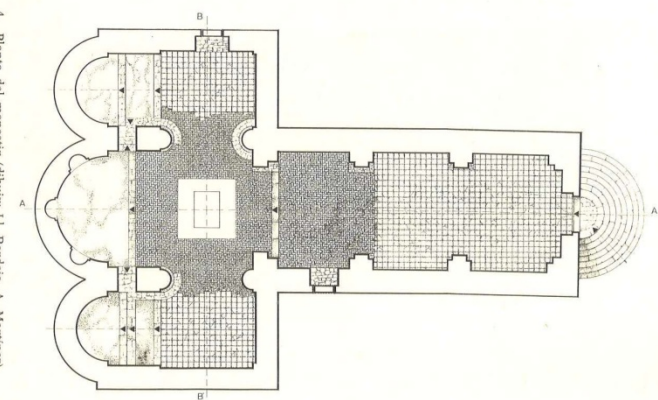
Quadrat (4): Terra

Transició entre Terra i
Divinitat: Octàgon (8) (creuer)

2 (primer nombre parell-
Adam i Eva) i 3 (primer
nombre imparell-Santíssima
Trinitat- Sagrada Família) són
els principis generatrius de tot
l'univers (la vida)= Vesica
piscis = lloc destinat a la
divinitat

4. Plana del monestir (dibuix: L. Berdejo, A. Martínez).

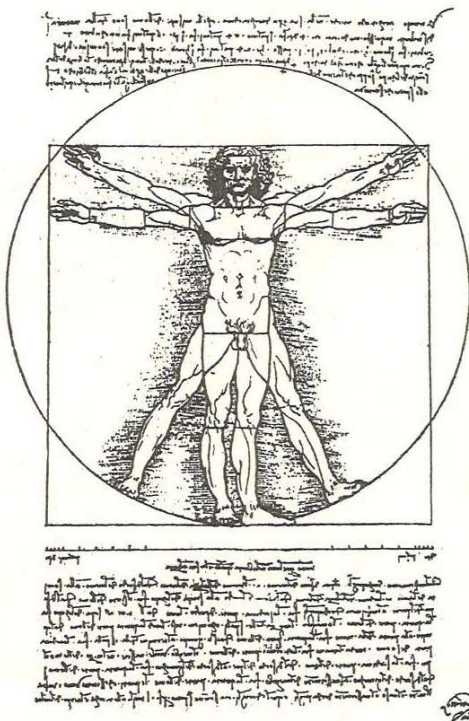

Cada lloc de culte havia de ser ÚNIC (1) (més perfecte): no n'hi ha dues esglésies iguals

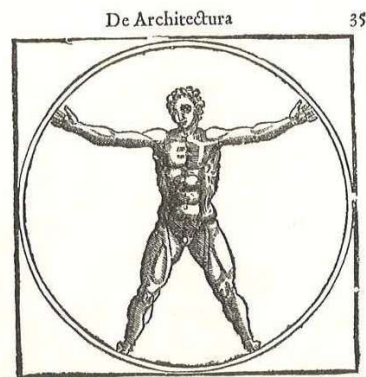
Voluntat de relacionar la filosofia pitagòrica dels nombres enters i la simbologia religiosa amb el mateix cos humà (home com a principi o mesura de totes les coses):
 Cos humà on es troben els nombres enters i en perfecta eurítmia (les parts guarden proporcions harmòniques respecte el tot) = assimilació de l'església al cos de l'home (relació entre matèria i esperit)

15. L'home còsmic al dibuix de les «Falses decretals» cap al 1200 (Evans).

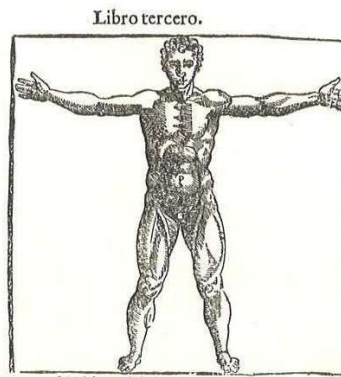

12. Esquema antropomètric vitruvià de Leonardo da Vinci.

el cobdo es la quarta parte, el pecho lo mesmo. Todos los otros miembros cada vno tiene su medida y proporción, de las quales medidas vna rón los pintores antiguos y los nobles estatuarios, y por ello alcázaró grader los, e infinitas alabanzas. Tánbien los miembros de los tēplos sagrados có la vniuersal fuma de toda la grandez, há de tener de cada vna delas partes, conueniētissima correspondēcia de medidas. El medio centro del cuerpo, naturalmēte es el ombligo, porq̃ si el hōbre se estēdiere boca arriba, estēdidos manos y pies, alēntando el centro del cópax en el ombligo, y trayēdolo en círculo a la redóda, se tocará con la línea los dos dedos de ambas las manos, y de ambos los pies, y como la figura del redódo del cópax haze el cuerpo, así se haze tá bié, y se halla en el vna figura quadrada. Porq̃ si fuere medido desde lo baxo de los pies hasta lo alto de la cabeça y la mesma medida se lleue a las manos estēdidas, hallarase vna mesma latitud, o anchura q̃ la altura, d la manera q̃ las eras q̃ ellá quadradas en esquadria de cáteros. Luego si la naturaleza de tal manera cópulo el cuerpo del hombre, q̃ los miembros en su proporción correspondá a toda la figura y grandez, parece los antiguos auer ordenado có causa y razón, q̃ tábien en las obras

14. De Architectura. Libro III. Edició vitruviana de Miguel de Urrea (Alcalá 1582).

bras aya perfectió de medida de cada vno de los miembros a la vniuersal forma de la figura. Pues como los antiguos diēfen orden en todas las obras, principalmēte se dio en los tēplos sagrados, en los quales suelen ser las alabanzas y culpas de las obras perpetuas. Tánbien las zonas de las medidas, las quales parecen necesarias en todas las obras, cópiero de los miembros del cuerpo, así como el dedo, el pie, el codo, y distribuyeronlas en numero perfecto, al qual dicen los Griegos Tēlor. Perfecto numero llamaron los antiguos al numero d diez, porq̃ de las manos se tomo el numero de diez, dedos el pie, y del pie el pie, y porq̃ los dos palmos de los anteojos coyunturas segū naturaleza ay numero perfecto de diez, así plugo a Platon, q̃ el numero de diez fuesse numero perfecto, porq̃ de cosas singulares, q̃ cada vna dellas por sí es vna, las quales acerca de los Griegos se dizē monades, se perfecciona el numero de diez, las quales vnidades luego que se hazen onze, o duze, todas las que sobrepusaren, no pueden ser perfectas, hasta que ayan llegado a otro numero denario, porque cada vna de aquellas cosas es parte de aquel numero. Los Mathematicos disputando al contrario, dicen ser perfecto el numero seys, porque este numero tiene perfecciones conueniēter al numero seys

13. L'home vitruvià a Sant Quirze de Pedret.

17. Frontals d'altar de Santa Margarida de Vila-seca i Sant Martí de Puigbò en els quals la vesica central (ametlla màgica) es reserva a la divinitat.

Pintura mural: Blanc i vermell d'influència àrab per ser zona de reconquesta